

OBLICI POREMEĆAJA U PONAŠANJU UČENIKA 5. RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE I MOGUĆNOST NJIHOVE SOCIJALNE INTEGRACIJE

KOVČO IRMA

Izvorni znanstveni članak

Odsjek za socijalnu pedagogiju
Fakultet za defektologiju, Zagreb

UDK: 376.5
Zaprimljeno: 15.2.94.

Sažetak

Na uzorku od 88 učenika petih razreda pet zagrebačkih osnovnih škola koji manifestiraju poremećaje u ponašanju, diskriminativnom su analizom ispitane relacije između modaliteta poremećaja u ponašanju i uspješnosti socijalne integracije učenika (promjene u ponašanju učenika). Nađena je statistički značajna povezanost između aktivnih oblika poremećaja u ponašanju i pozitivnih promjena kod učenika, te povezanost pasivnih oblika poremećaja u ponašanju s evidentiranim negativnim promjenama u ponašanju učenika.

Ključne riječi: poremećaj u ponašanju, promjene u ponašanju

1. UVOD

Svaki pojedini oblik ljudskoga ponašanja uopće pa i onoga koga smatramo neprihvatljivim i nepoželjnim, može biti, a najčešće i jest, rezultanta složene interakcije niza pojedinačnih etioloških elemenata i njihovih skupina.

Istraživanje čiji je interes učenik s problemima u ponašanju ne može, u svom bavljenju tom temom, zaobići ulogu i važnost obitelji i škole koje predstavljaju kontekstualni okvir života učenika. Obitelj i škola (ukoliko se ne radi o organskim poremećajima) su mogući, a i najčešći izvori problema na koje učenik ukazuje svojim "problematičnim" ponašanjem. Iz tog razloga i razmišljanja o rješavanju problema učenika treba usmjeriti na obitelj i školu.

Obiteljski odnosi su za dijete prvi društveni odnosi - u njoj se stiču prva znanja, uče vještine, navike, razvijaju sposobnosti; u obitelji se razvija i stabilizira emocionalni život osobe, stiču temelji strukture ličnosti, postavljaju osnovi pogleda na svijet, osnovna životna usmjerenja i pogledi; stječu se fundamentalna karakternost svojstva, osnove radne, estetske i moralne kulture; postavlja se baza fizičkom i mentalnom zdravlju ličnosti, stječu osnovni modeli društvenog ponašanja i djelovanja u

društvu (Mandić, 1988).

Obitelj se javlja kao pozitivan ili negativan čimbenik razvoja djeteta, ali u svakom slučaju kao nezaobilazan činitelj njegova razvoja (Milosavljević, 1982).

O značaju škole pisali su Glueckovi još 1959.g navodeći kako je sredina prvo iskušanje prilagodljivosti djeteta i njegove sposobnosti socijalizacije. Osim ove funkcije "testiranja", škola predstavlja nov prostor u kojem dijete može zadovoljavati različite potrebe. Tako dijete npr. može u školi nastojati kompenzirati manjkavosti emocionalnog života u obitelji, a može i kanalizirati suprimiranu agresiju. Škola također služi kao mjesto za uvježbavanje socijalnih uloga; formira se i učvršćuje stav prema autoritetima, a u skladu s tim se usmjerava i ponašanje, zadobiva se određeni status u skupini vršnjaka i na taj način oblikuje jedna slika o sebi.

Odgovornost škole je velika jer njen zadatak neće ni ponoviti ni nadopuniti neka druga institucija. Mnoga istraživanja, i domaća i strana, potvrđuju činjenicu da osobe koje naginju asocijalnom i antisocijalnom ponašanju već vrlo rano, i to najčešće u školi, manifestiraju određene oblike poremećaja u ponašanju. Poremećaji u ponašanju su, zapravo, najbolji pokazatelj uspješnosti, tj. neuspješnosti socijalne integracije. Ipak, prilikom

*Ovaj rad je dio projektnog zadatka istraživanja "Evaluacija modela tretmana osoba s poremećajima u ponašanju" (glavni istraživač dr Milko Mejovšek), koje financira Ministarstvo znanosti, tehnologije i informatike, a realizira ga Fakultet za defektologiju - Odsjek za socijalnu pedagogiju - Sveučilišta u Zagrebu.

procjenjivanja poremećaja u ponašanju potrebno je promatrati osobu u kontekstu stadija njenog razvoja i skupine vršnjaka.

Kada promatramo ispitanike uzorka ovog ispitivanja, moramo naglasiti da završni razred osnovne škole predstavlja doba puberteta u kojem kao da kompletno ponašanje predstavlja poremećaj u ponašanju. Otuda i potreba da se pojedinac promatra u odnosu na grupu, kako se ne bi cjelokupna dobna skupina definirala poremećenom.

Ipak, neke konvencionalne razlike postoje glede normi života i rada u kolektivu kao što je škola. Pojava nekih posebnih oblika ponašanja koji odskaču od ponašanja skupine kojoj učenik pripada, a koji u sebi nose elemente opasnosti bilo za samog učenika, bilo za njegovu okolinu, predstavlja iskakanje iz uobičajenih okvira i zahtijeva pojačanu pozornost.

S obzirom da je ovaj rad dio projekta, zanimljivo je vidjeti u kojoj mjeri je rad s učenicima uspio otkloniti te pojedine oblike poremećaja u ponašanju i tako doprinjeti uspješnosti socijalne integracije.

Prije no što prezentiramo dobivene rezultate, smatramo potrebnim spomenuti i neka druga iskustva u tretiranju pojave poremećaja u ponašanju u kontekstu osnovne škole.

Direktan rad s učenicom je jedan od načina tretiranja ovog problema. U tom slučaju se pretpostavlja da škola ne predstavlja etiološki moment u razvoju ili podržavanju već postojećeg poremećaja u ponašanju. Međutim, neka iskustva govore da takav pristup problemu nije učinkovit. Tako Rutter i Giller (1983) navode da brojni pokušaji korištenja grupnog savjetovanja i specijalnih edukacijskih programa nisu pridonijeli tretiranju, odnosno preveniranju pojave poremećaja u ponašanju. Ovo potvrđuju i brojne druge studije (Gildea i sur., 1967; Meyer, B. i J., 1965; Reckless, W. C., Dinitz, S., 1972; Kellam i sur., 1975). Za razliku od ovih, postoji studija (Bowman, prema: Rutter i Giller, 1983) u kojoj se govori o mogućim pozitivnim efektima smještaja učenika s poremećajima u ponašanju u specijalne razrede.

Iz navednog proizlazi da djelovanje na pojedince u postojećem okviru osnovne škole ne daje željene rezultate. Problemu se onda može pristupiti i drugačije. Naime, u čestim zahtjevima za promjenu škole u formalnom ili sadržajnom smislu se kao bitan argument pojavljuje upravo neuspjeh učenika u školi, nezadovoljstvo učenika i manifestiranje poremećaja u ponašanju. Strana iskustva govore da je moguće promjenom konteksta djelovati na učenika, tj. na njegov uspjeh/neuspjeh, zadovoljstvo i konačno, poremećaj u ponašanju. Tako Schmoker i Wilson (1993) pišu

o transformaciji škole kroz ono što oni nazivaju potpunom kvalitetom edukacije. Oni su posjetili Toyotinu tvornicu u Lexingtonu koja je poznata po dobrim principima rukovođenja (Demingovi principi) i izuzetnim rezultatima s namjerom da vide kako bi se određeni procesi mogli primjeniti u edukaciji s ciljem boljih odgojnih i obrazovnih rezultata. Posjećujući i proučavajući neke od najbolje promijenjenih škola u zemlji, Schmoker i Wilson su vidjeli da je uspjeh ovih "jednostavnih i efektivnih" metoda već realiziran. Upraviteljica Central Park East škole u istočnom Harlemu, u najsiromašnijem području New York City-ja je sa svojim učiteljima stvorila školsko okruženje koje utvrđuje Demingove osnovne principe: demokratsku atmosferu, podržavajuće vodstvo, tim i zajedničke napore. Njihov cilj je pomoć studentima u kultiviranju navika mišljenja koje će im pomoći u uspjehu.

Plath (1986), Gootlad (1984) i Boyer (1983) su nudili drugačije rješenje. Oni su predlagali takvu organizaciju škole u kojoj će manje jedinice koje se lakše usklađuju s razvojnim potrebama učenika, istovremeno djelovati unutar većih cjelina. Takve jedinice obično se nazivaju "škole unutar škole". Pokazalo se da je njihovo osnivanje povezano s opadanjem devijantnog ponašanja učenika.

Huberman i Miles (prema: Harrison i Glaubman, 1990) su našli da uvođenje određenih edukacijskih inovacija dovodi do poboljšanja

- unaprijedenja škole koje se ogleda u opadanju broja učenika koji ispoljavaju poremećaje u ponašanju.

Vidimo iz navedenog, da se problemu tretiranja poremećaja u ponašanju učenika u osnovnoj školi može pristupiti na više načina. Jedan od njih predstavlja predmet ovog rada.

2. CILJ, HIPOTEZA I METODE

2.1. Cilj

Cilj projekta "Pojavni oblici poremećaja u ponašanju djece u osnovnoj školi, uvjeti života u obitelji i model pedagoškog tretmana" je bio povećanje ukupne količine informacija o procesu socijalizacije, o zbivanjima koja prate pubertet te o kognitivnim i konativnim karakteristikama, utjecaju okoline na razvoj tih karakteristika i njihovom utjecaju na modalitete ponašanja, a koja bi predstavljala temelj u osmišljavanju sistematske aktivnosti s ciljem preventivnog i odgojnog djelovanja prema učenicima koji manifestiraju različite oblike poremećaja u ponašanju u vidu izrade većega

broja različitih modela tretmana usmjerenih na ovu populaciju (Singer, 1991).

U okviru ovoga projekta primijenjena su tri modela socio-pedagoškog tretmana i to individualni socio-pedagoški rad s učenikom izvan škole i izvan obitelji, grupni rad s učenicima i rad s roditeljima.

Za određen broj učenika osnovne škole čije se ponašanje približava stupnju poremećaja, organiziran je i provoden individualni socio-pedagoški rad izvan škole i izvan obitelji (Uzelac, 1989; Poldrugač, V. 1989).

Model grupnog rada bio je zamišljen kao pomoć učenicima osnovnoškolskog uzrasta u razvijanju određenih sposobnosti i vještina (Žižak, 1989).

Model rada s roditeljima predstavljao je sustav suradnje i rada s roditeljima na tri nivoa. Prvi nivo je obuhvaćao informiranje i obrazovanje roditelja za kvalitetniji odgoj, drugi je predstavljao rad s pojedincem i rad s grupom, a treći se realizirao u vidu pomoći psihoterapijskog tipa (Bašić, 1989)

U sklopu tog generalnog cilja, parcijalni cilj ovoga rada predstavlja iznalaženje relacija između različitih modaliteta ponašanja učenika i uspješnosti socijalne integracije.

2.2. Hipoteza

Pošli smo od hipoteze da će oblici poremećaja u ponašanju koji se mogu svrstati pod kategoriju aktivnih poremećaja biti povezani s manjom uspješnošću socijalne integracije.

2.3. Metode

2.3.1. Uzorak ispitanika

Ispitivanje je izvršeno na uzorku od 88 učenika koji su u vrijeme početka istraživanja (kada su pohađali 5. razred osnovne škole) manifestirali poremećaje u ponašanju. Procjena stupnja njihove socijalne integracije izvršena je na kraju osnovnog školovanja, tj. u osmom razredu. U uzorak su uključeni učenici slijedećih školi: "Gustav Krklec" (N=22), "Miloje Pavlović" (N=19), "Većeslav Holjevac" (N=23), "Miroslav Krleža" (N=13), "N.H.Anka Butorac" (N=11). U uzorku ima više dječaka (78%).

2.3.2. Uzorak varijabli

Konstruirana je jedna kriterijska varijabla koja je nazvana varijablom uspješnosti socijalne integracije, a koja glasi:

Kako se kroz vrijeme od 4 godine osnovnoškolskog obrazovanja kretala uspješnost socijalizacijskog procesa u odnosu na početne poteškoće učenika:

a) poteškoće su se značajno ili donekle povećale

b) poteškoće su ostale iste

c) poteškoće su sasvim ili donekle otklonjene

Varijabla uspješnosti socijalne integracije opisuje četverogodišnju uspješnost socijalizacijskog procesa u odnosu na početne poteškoće učenika, procijenjenu od strane razrednog nastavnika. Prvom kategorijom ove varijable razredni nastavnici su opisivali one učenike kod kojih se na kraju ovoga promatranog vremena može govoriti o izvjesnom pogoršanju, tj. o promjenama negativnog smjera, druga kategorija definira one učenike kod kojih nije došlo do pomaka, bilo u pozitivnom, bilo u negativnom smjeru, dok treća kategorija opisuje učenike kod kojih su, po procjeni razrednog nastavnika, evidentne promjene u pozitivnom smjeru, tj. poboljšanje.

Poremećaji u ponašanju učenika su procjenjivani Upitnikom o modalitetima ponašanja učenika konstruiranim u svrhu ovoga istraživanja (Uzelac, Mikšaj-Todorović, 1989) a koji se sastoji od 38 itema kojima se procjenjuje uspješnost učenika u odnosu na većinu ostalih učenika iz razreda kojemu pripada dotični učenik, učestalost manifestiranja pojedinog modaliteta ponašanja i konstatira prisutnost određenog ponašanja učenika u datom periodu. Ovaj set varijabli opisuje aktivne i pasivne oblike ponašanja, ponašanja registrirana u, ali i izvan škole, te uspjeh učenika u učenju i karakteristike tijekom školovanja učenika

Set varijabli

1. Opći uspjeh u učenju (OPUSPJ)
2. Školska disciplina (SKODI)
3. Redovitost u izradi domaćih zadaća (DOMZA)
4. Neopravdani izostanci s pojedinih sati nastave (NEOPRA)
5. Svojevoljno napuštanje nastave (NAPNAS)
6. Neopravdani cjelodnevni izostanci s nastave (IZONAS)
7. Rastresenost (RASTRE)
8. Grickanje noktiju (GRICKA)
9. Tikovi (TIKOVI)
10. Neregulirano noćno ili dnevno mokrenje (MOKREN)
11. Brzopletost u govoru (BRZOPLET)
12. Sklonost hipohondrijskim jadikovkama (HIPOHO)
13. Nametljivost (NAMET)
14. Prkos (PRKOS)
15. Verbalna agresija (VERBAG)
16. Fizička agresija (FIZIAG)
17. Laganje (LAGANJ)
18. Masturbacija (MASTUR)
19. Prodaja ili poklanjanje vlastite imovine (VLAIMO)
20. Ulizivanje nastavniku (ULIZIV)

21. Oponiranje kolektivnim akcijama (OPONIR)
22. Varanje u školskim ispitnim situacijama (VARASK)
23. Zlonamjerno varanje (ZLOVAR)
24. Neurednost tijela i odjeće (NEUTIO)
25. Neurednost školskog pribora (NEUPR)
26. Neispavanost (POSPA)
27. Plašljivost (PLASLJ)
28. Povučeniost (POVUCE)
29. Potištenost (POTIST)
30. Plačljivost (PLACLJ)
31. Nemarnost (NEMARN)
32. Nezainteresirnost (NEZAIN)
33. Razmaženost (RAZMAZ)
34. Mucanje (MUCANJ)
35. Uključen u izvannastavne aktivnosti u školi (VANNSK)
36. Uključen u izvannastavne aktivnosti izvan škole (VANNIZ)
37. Ponavljanje razreda (PONRAZ)
38. Interes za suprotni spol (SUPSPO)

2.3.3. Obrada informacija

Prikupljeni podaci su obrađeni u Sveučilišnom računskom centru u Zagrebu, programom SS (Štalec, Momirović, 1984) koji provodi robustnu diskriminativnu analizu kojom se određuju diskriminativne funkcije kao osnovne komponente standardiziranih skupina glavnih vektora.

3. REZULTATI

U petom razredu su diskriminativnom analizom izlučene dvije statistički značajne diskriminativne funkcije (tablica 1). Prvu diskriminativnu funkciju opisuju varijable: nametljivost, verbalna agresija, školska disciplina, prkos, oponiranje kolektivnim akcijama i "cinkarenje" (tablica 3). Položaji grupnih centroida (tablica 2) ukazuju na postojanje najvećih razlika između skupine učenika kod kojih nisu bile uočene promjene bilo u pozitivnom, bilo u negativnom smjeru i skupine učenika kod kojih su evidentirane promjene u pozitivnom smjeru. To konkretno znači da učenici "bez promjena" nisu nametljivi, verbalno agresivni, prkosni, bolji su od ostalih u školskoj disciplini, ne oponiraju kolektivnim akcijama i ne "cinkare", dok za učenike kod kojih su uočene promjene u pozitivnom smjeru vrijedi obrnuto, što znači da su nametljivi, verbalno agresivni, prkosni, u školskoj disciplini su lošiji od ostalih, oponiraju kolektivnim akcijama i "cinkare".

Drugu diskriminativnu funkciju tvore varijable: potištenost, povučeniost, svojevoljno napuštanje nastave, rastresenost, tikovi i

redovitost u izradi zadaće (tablica 3). Iz podataka o položajima grupnih centroida (tablica 2) proizlazi da se najviše razlikuju učenici kod kojih su evidentirane promjene u pozitivnom smjeru i oni kod kojih su evidentirane promjene u negativnom smjeru. Učenici s pozitivnim promjenama u ponašanju nisu potišteni, povučeni, rastreseni, nemaju tikove, ne napuštaju svojevoljno nastavu i bolji su od ostalih u razredu u redovitosti izrade zadaće, dok su učenici s uočenim negativnim promjenama u ponašanju potišteni, povučeni, rastreseni, imaju tikove, svojevoljno napuštaju nastavu i gori su od ostalih u razredu u redovitosti izrade zadaće.

Razrednici su, dakle, u osmom razredu, kao učenike kod kojih su evidentirane pozitivne promjene u ponašanju opisali one učenike koji su u petom razredu iskazivali aktivne oblike poremećaja u ponašanju (nametljivost, verbalna agresija, prkos, loša discipliniranost). Ovakav rezultat se može tumačiti na više načina. Jedno od objašnjenja je da su učenici svojom aktivnošću ometali obrazovni proces i na taj način "provocirali" nastavnike i realizatore sociopedagoškog modela rada da reagiraju i poduzmu određene mjere i akcije da takvo ponašanje suzbiju. Oni su, drugim riječima, skrenuli pozornost na sebe čime su dobili djelotvoran odgovor.

Drugo moguće objašnjenje jest to da su ovakvi učenici predstavljali velik problem razredniku pa je ovaj i možda realno male pomake u ponašanju ocijenio kao velike.

Učenike kod kojih su evidentirane negativne promjene, po razrednicima, karakteriziraju pasivni oblici poremećaja u ponašanju (povučeniost, potištenost, rastresenost, tikovi). Ovaj rezultat isto možemo mnogoznačno tumačiti. Jedna mogućnost je relativno teško "prilaženje" učenicima koji manifestiraju pasivne oblike poremećaja u ponašanju. Druga mogućnost je možda neprimjetljivost ovakvih učenika, a upravo zbog karakteristika poremećaja u ponašanju koje manifestiraju. Treća je mogućnost da primijenjene metode i sredstva u radu s ovakvim učenicima nisu "pale na plodno tlo", tj. da rad s ovakvim učenicima nije dao nikakvog rezultata, dapače, stanje se pogoršalo.

4. ZAKLJUČAK

Diskriminativnom analizom su izlučene dvije diskriminativne funkcije od kojih prva opisuje vezu aktivnih oblika poremećaja u ponašanju s pozitivnim promjenama kod učenika, a druga vezu pasivnih oblika poremećaja u ponašanju s

evidentiranim negativnim promjenama kod učenika.

Uvodna hipoteza po kojoj će aktivni oblici poremećaja u ponašanju biti povezani s negativnim promjenama u ponašanju na kraju promatranog razdoblja, odbacuje se.

Rezultati ovoga rada podsjećaju na postojeći problem u tretmanu osoba s poremećajima u ponašanju - što s onima koji manifestiraju pasivne oblike poremećaja u ponašanju? Je li problem u sposobnosti uočavanja takvih učenika, u načelu hitnosti (najprije raditi s onima s aktivnim oblicima poremećaja u ponašanju), u vrednovanju problema ili o nepoznavanju djelotvornih načina rada s takvom populacijom? Nadalje, rezultati ovoga rada, uz već postojeće radove (Rosić, 1991;

Bajer, Kljajić, 1990) naglašavaju važnost pažljivog detektiranja učenika s poremećajima u ponašanju.

Samo postojanje poremećaja u ponašanju učenika u osnovnoj školi i nedovoljno djelotvoran postojeći tretman isto tako upućuju i na nužnost osmišljavanja drugačijeg pristupa problemu, o kojem je bilo riječi u uvodnom dijelu, a koji se sastoji u promjeni nepoželjnog ponašanja učenika promjenom (formalnom ili sadržajnom) osnovne škole. Riječ je, dakle, o posrednom djelovanju, tj. o izazivanju promjene u ponašanju učenika promjenom konteksta osnovne škole koje se (sudeći po stranim iskustvima) čini učinkovitijim od postojećeg neposrednog djelovanja, tj. isključivo direktnog rada s učenicima koji manifestiraju poremećaje u ponašanju u osnovnoj školi.

5. LITERATURA

1. Bajer, M., Kljajić, S.: Kasniji životni put delinkventne djece. Istraživanja 25, Republički zavod za socijalni rad, Zagreb, 1990.
2. Bašić, J.: Model suradnje i rada s roditeljima "rizičnih" učenika osnovne škole. Pojavni oblici poremećaja u ponašanju djece u osnovnoj školi, uvjeti života u obitelji i model pedagoškog tretmana (studijski projekt), Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1989.
3. Boyer, W.I.: High school: A report on secondary education in America. Harper and Row, New York, 1983.
4. Gildea, M.C., Glidewell, J.C., Kantor, M.B.: The St. Louis school mental project: History and evaluation. In: Cowen, E.L., Gardner, E.A., Zax, M. (eds): Emergent Approaches to Mental Health Problems. New York: Meredith Publ., 1967.
5. Gootlad, J.I.: A place called school: Prospects for future. McGraw Hill, New York, 1984.
6. Glueck, S. i E.: Unraveling juvenile delinquency. Cambridge, Mass, 1959.
7. Harrison, I.A., Glaubman, R.: Innovations and school improvement. Journal of Research and development in education, Vol. 24, No. 1, Georgia, 1990.
8. Kellam, S.G., Branch, J.D., Agrawal, K.C., Ensminger, M.E.: Mental Health and going to School: The Woodlawn Program of Assessment, Early Intervention and Evaluation. Chicago: University of Chicago Press, 1975.
9. Mandić, P.: Izabrana djela. Biblioteka Suvremeni jugoslavenski pedagozi, Osijek, 1988.
10. Meyer, B.J., Borgatta, E.F., Jones, W.C.: Girls at Vocational High. New York: Russel Sage, 1965.
11. Milosavljević, M.: Porodica i vaspitna zapuštenost djece. Zbornik 15, Institut za pedagoška istraživanja, Prosveta, Beograd, 1982.
12. Plath, K.: School within schools: A study of high school organization. Teachers College, Columbia University, New York, 1986.
13. Poldrugáč, V.: Model individualnog rada. Pojavni oblici poremećaja u ponašanju djece u osnovnoj školi, uvjeti života u obitelji i model pedagoškog tretmana (studijski projekt), Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1989.
14. Reckless, W., Dinitz, S.: The Prevention of Juvenile Delinquency. Columbus: Ohio State University Press, 1972.
15. Rosić, V.: Odgajatelj i odgojni rad. Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 1991.
16. Rutter, M., Giller, H.: Juvenile delinquency: trends and perspectives Penguin Books, New York, 1983.
17. Schmoker, M., Wilson, R.B.: Transforming schools through Total Quality Education. Phi Delta Kappan, Vol. 74, No. 5, Jan. 1993.
18. Singer, M.: Neke determinante socijalizacije u doba puberteta - osnovni projektni zadaci

- . Defektologija, Vol.27, Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1991.
19. Uzelac, S.: Individualni sociopedagoški rad s učenicom izvan škole i izvan porodice. Pojavni oblici poremećaja u ponašanju djece u osnovnoj školi, uvjeti života u obitelji i model pedagoškog tretmana (studijski projekt), Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1989.
20. Uzelac, S., Mikšaj-Todorović, Lj.: Upitnik o modalitetima ponašanja. Pojavni oblici poremećaja u ponašanju djece u osnovnoj školi, uvjeti života u obitelji i model pedagoškog tretmana (studijski projekt), Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1989.
21. Žižak, A.: Model grupnog rada. Pojavni oblici poremećaja u ponašanju djece u osnovnoj školi, uvjeti života u obitelji i model pedagoškog tretmana (studijski projekt), Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1989.

6. PRILOZI

Tablica 1/Table 1

Diskrim. funkcije/ Dyscrim. functions	Lambda	F	Q
1	2.4205	14.1039	1.0000
2	1.0834	9.9056	0.9998

Tablica 2/Table 2

Grupni centroidi na diskriminativnim funkcijama/
Group centroids on dyscriminant functions

Group	F1	F2
1	-0.165	-0.864
2	1.023	0.369
3	-1.160	0.448

Tablica 3/Table 3

VARIABLE	KOEFIKIJENT DISKRIMINACIJE/ DYSCRIMINANT COEFFICIENT		KOEFIKIJENT KORELACIJE/ CORRELATION COEFFICIENT	
	FAC1	FAC2	FAC1	FAC2
OPUSP	-.192	.189	-.159	-.069
SKODI	.604	.185	.221	.144
DOMZA	.224	.401	.125	.249
NEOPR	.360	.383	.255	.131
NAPNA	.072	.538	.013	.175
IZONA	-.071	.358	-.106	.270
RASTR	.096	.429	.114	.154
GRICK	.089	.234	.008	.288
TIKOV	-.214	.424	-.118	.198
MOKRE	-.020	-.136	-.046	-.130
BRZOP	.188	.174	-.113	-.119
HIPOH	.376	.108	.181	-.050
NAMET	.732	-.113	.450	-.089
PRKOS	.584	.257	.227	-.024
VERBA	.635	.128	.214	.042
FIZIA	.470	.234	.122	.185
LAGAN	.141	.071	-.078	-.056
MASTU	-.007	.190	-.146	.038
VLAIM	.030	.249	-.106	.270

CINKA	.514	-.071	.287	-.090
ULIZI	.307	.116	.143	.181
OPONI	.553	.315	.180	.046
VARAS	.453	.067	.145	.128
ZLOVA	.256	.176	.095	.054
NEUTI	.224	-.203	.238	-.275
NEUPR	.299	.136	.222	.067
POSPA	-.047	.067	-.131	-.021
PLASL	-.401	.336	-.201	.072
POVUC	-.486	.568	-.135	.244
POTIS	-.310	.668	-.041	.387
PLACL	.107	.244	.020	.058
NEMAR	.252	.007	.022	-.070
NEZAI	.239	.325	.144	.141
RAZMA	.020	.156	-.004	.031
MUCAN	-.102	.240	-.101	-.086
VANNS	.219	-.038	.119	.182
VANNI	.318	-.242	.053	-.014
PONRA	-.251	.387	-.065	.249
SUPSP	.285	-.068	.068	.018

BEHAVIOR DISORDER PATTERNS OF PUPILS IN 5TH GRADE (ELEMENTARY SCHOOL) AND THEIR SOCIAL INTEGRATION EFFICIENCY

Summary

Each form of a human behavior is a product of a complex interaction between many etiological factors. When we speak about primary school children with behavior disturbances we cannot avoid a importance of a family and a school because they constitute the life frame of a pupil.

The family relationships are a first human relationships for the children - they gain their first experiences, learn a skills and a way of coping with reality.

The family is either positive or negative factor in the children development but in each case is unroundabout factor of their development.

Sheldon and Eleonora Glueck (1959) have written a years ago about the school significance. The school presents a first temptation of a child adjustment and his socialisation ability. The school is also a completely new area in which a child may please a different needs.

It has a great responsibility because it's task will not repeat or accomplish no other institution. The school is a area in which children often manifestate behavior disturbances.

There are many ways of dealing with behavior disturbances in the school. One of them is a direct work with a children who manifestate behavior disturbances. Many experiences shows (Rutter and Giller, 1983; Gildea et all, 1967; Meyer et all, 1965; Reckles and Dinitz, 1972; Kellam et all, 1975) that this approach gives no significant benefits.

There are, also others approaches. On of them requires change of the school in order to change the pupil's behavior. Schmoker and Wilson (1993) have written about benefits from transforming schools through "total quality education".

Plath (1986), Gootlad (1984) and Boyer (1983) have suggested a different solution. They offer a different organisation of school in which exist small units which are coordinated with a developmental needs of the pupil. They call it "school within schools". This school organisation was connected with decrease of the behavior disturbances in the pupils.

Huberman and Miles (according to: Harrison and Glaubman, 1990) have found positive connection between educational inovations and the number of pupils with behavior disturbances.

The main aim of a investigation that is to be present, was to find out a relations between different behavior modalities and social integration efficiacy. Three socio-pedagogical models were applied: the individual work with pupil, group work and work with the parents.

One set of variables on the pupil behavior modalities on the sample of 88 pupils in Zagreb has been investigated, first in the fifth grade and than three years later.

Discriminant analysis has shown significant relation between active forms of behavior disturbances and a better social integration, and also relation between passive forms of behavior disturbances and poorly social integration.

These results remind us to current problem in behavior disturbances treatment - what about passive forms of behavior disturbances? They direct us to more careful detection of the pupils with behavior disturbances and more efficient treatment models.

Also, existence of behavior disturbances in primary school and insufficient current treatment may require a different approach to the general problem of treating behavior disturbances in primary school which means change of pupil's behavior through change of school.

Key words: behavior disturbances, behavior changes